

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Cetatea Cernăuți¹

Ionuț Țene

Ca și în cazul întemeierii Țării Românești din vremea lui Radu Negru Vodă și pentru consemnarea documentară a întemeierii cetății și târgului Cernăuți din Moldova (Bucovina de nord) există o controversă care trebuie lămurită. Există încetățenită ideea originii Cernăuțiului printr-un **hrisov** semnat de domnitorul moldovean Alexandru cel Bun, la 8 octombrie 1408.

Orașul Cernăuți apare prima dată, alături de celelalte târguri moldovenești unde trebuia să se plătească vamă, în privilegiul comercial pe care domnitorul Alexandru cel Bun (1430 – 1432) l-a acordat pe 8 octombrie 1408 „sfetnicilor și orașenilor din târgul Liovului” și negustorilor din Galiția. Documentul menționează vămi mari și mici, vămi de oraș, de strajă și de hotar. Sumele plătite ca vamă depindeau de calitatea mărfii. Pentru mărfurile ce ieșeau din Moldova cuantumul vămii depindea și de țara de destinație.

Cetatea Cernăuți exista înainte de hrisovul domnului moldovean Alexandru cel Bun. Încă din secolul XIII în documentele poloneze apare o cetate pe dealul Țețina lângă Prut. Inițial cetatea de pe actualul teritoriu al orașului Cernăuți era pe un deal de 538 de metri înălțime care străjuia împrejurimile. Inițial a fost o cetate din val de pământ și palisadă, posibil o străveche cetate dacică (carpi și costoboci) care a devenit la începutul evului mediu o întăritură slavo-română, ce a fost distrusă de tătari pe la anii 1240. Dealul Țețina este situat la limita vestică a orașului Cernăuți, azi în cartierul Roșă. Denumirea Țețina vine din limba română veche, dealul înalt fiind acoperit de brazi i se spunea „cetina”, care prin pronunția slavă a locuitorilor din acest areal a devenit „țețina”. De altfel, însăși cuvântul românesc „cetina” este de origine slavă, iar în sârbo-croată înseamnă brădet.

Pe această înălțime Țețina de lângă Prut s-a ridicat o cetate de piatră în secolul XIV, clasificată în stilul „donjon”, diferită de alte fortificații moldovene, așa cum remarcă Mariana Șlapac, membru corespondent, doctor habilitat în studiul artelor, în monografia „Castelologia comparată. Arhitectura de apărare a Țării Moldovei între Occident și Orient”, (Chișinău, Editura ARC, 2020). După întemeierea la 1359 a Moldovei medievale de către Dragoș I, urmașii maramureșeanului și-au întins stăpânirea treptat până în Galiția și Pocuția, unde existau așezări cu locuitori „volohi”.

Deși istoriografia română și sovietică consideră actul comercial al lui Alexandru cel Bun ca documentul fondator al orașului Cernăuți, realitatea istorică este însă alta. Cetatea Țețina, acel stil de castru în jurul căruia s-au ridicat în general târgurile și orașele medievale, a fost consemnat mult mai repede, ca centru comercial și vamă pentru comerțul cu Polonia în special. Această cetate ar fi fost construită de Petru I Mușat, după luarea Pocuției de la regele polon Cazimir al III-lea.

¹ Apărut în Luceafărul, 30 aprilie 2022

Cetatea este atestată documentar din 1395, când domnitorul Moldovei Ștefan I, împreună cu boierii lui, depun omagiul lor craiului Vladislav al Poloniei. La 1 august 1404, la Camenița, Alexandru cel Bun și boierii „pământeni moldoveni”, între care se afla și pârcălabul pan Hodco de la Țețina, făgăduiesc credință craiului Vladislav al Poloniei. Primul cercetător care a susținut că Cernăuțiul este un târg moldovenesc întemeiat de Petru Mușat al Moldovei la 1395 a fost istoricul de artă clujean Virgil Vătășianu care a studiat dealul Țețina. (Istoria artei feudale în Țările Române, București, 1959). După ce a luat Țara Șipenițului de la regele Poloniei Cazimir al III-lea, domnul „valah” Petru Mușat a ridicat cetatea de piatră Țețina înconjurată cu palisade și val de pământ, desigur pe vechea cetate slavo-română și fostă fortificație costobocă. Ștefan I Mușat a fost fratele lui Petru I Mușat și al lui Roman I Mușat, dar unii istorici îl consideră chiar nepot al acestora identificându-l cu „jupanul Stețco” care figurează printre martorii documentelor lui Roman. Potrivit altui document din 1398 el ar fi fost fiul lui Roman. Ștefan I a domnit în Moldova între anii 1394 – 1399.

Cea mai veche atestare documentară a Țeținei (Cernăuți) se regăsește în textul omagiului depus de Ștefan I, împreună cu boierii lui, regelui Vladislav al Poloniei, la 6 ianuarie 1395. Cetatea, sub forma „Ceciun”, este menționată în Lista orașelor rusești îndepărtate și apropiate, în categoria „orașelor volohe” (Dicționarul geografic al Regatului Poloniei și al altor țări slave, volum I, Aa — Derenczna, anul 1880). După distrugerea tătarilor a cetății Țețina în secolul XIII, locuitori slavo-români au ridicat târgul în partea sudică a Prutului și au refăcut cetatea din piatră ca obiectiv militar strategic. Pe vremea lui Ștefan cel Mare cetatea Țețina a Cernăuțiului devenise o fortificație puternică inclusă în sistemul de apărare a Moldovei, la fel ca Hotinul sau Cetatea Albă.

Cetatea avea un donjon foarte puternic din piatră cu diametrul de 20 de metri. În perioada interbelică au fost făcute săpături exhaustive la Cernăuți de către specialiștii Institutului de Istorie Militară din București. Locația fost centrul administrativ al ținutului moldovenesc Cernăuți. După 1479, ținutul Țețina apare în documentele epocii cu denumirea de ținutul Cernăuți. Ultima consemnare documentară regăsindu-se în privilegiul lui Ștefan cel Mare acordat Episcopiei de Rădăuți, la 24 august 1483. Data exactă a distrugerii și pustiirii cetății Țețina nu este cunoscută, ruinele ei rămânând pe loc sub forma unor ziduri surpate și a unor grămezi de piatră pentru construcții, care au devenit carieră și loc de aprovizionare cu piatră pentru locuitorii regiunii. Pentru restabilirea adevărului istoric ar trebui ca actul de întemeiere a Cernăuțiului să fie considerat hrisovul domnitorului Ștefan I Mușat de la 1395.